

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे

M. A. भाग – १

मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम- जून २०१९ पासून

Choice Based Credit System [CBCS]

निवड आधारित श्रेयांक पद्धत

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे
मानवविज्ञान विद्याशाखा
M. A. मराठी

जून २०१९ पासून निवड आधारित श्रेयांक पद्धतीच्या (Choice Based Credit System) [CBCS] एम. ए. मराठी विषयाच्या पुनर्रचित अभ्यासक्रमाची रचना :

सत्र	Core Courses (CC) (मुख्य अभ्यासक्रम)		Credit (श्रेयांक)	Choice Based Optional Paper (निवड आधारित वैकल्पिक)		Credit (श्रेयांक)	Total Credit
1	CC - 1	भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्ये - भाग १	4	CBOP - 4	ग्रामीण साहित्य	4	16
	CC - 2	मराठी साहित्याचा इतिहास (इ.स.१८१८ ते इ.स.१९२०)	4		मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते १८१८)		
	CC - 3	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	4		तौलनिक साहित्याभ्यास - भाग १		
					वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या - भाग १		
			मराठी व्याकरण - भाग १				
2	CC - 5	भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्ये - भाग २	4	CBOP - 8	दलित साहित्य	4	16
	CC - 6	मराठी साहित्याचा इतिहास (इ. स.१९२० ते इ. स. २०१०)	4		मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (इ.स. १८१८ ते १९६०)		
	CC - 7	समाजभाषाविज्ञान	4		तौलनिक साहित्याभ्यास भाग - २		
					वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या -भाग २		
			मराठी व्याकरण - भाग २				
			24			08	32

M. A. मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम- जून २०१९ पासून

१. Title of the course: M. A. (मराठी)

२. Preamble of the syllabus: पदव्युत्तर शिक्षणासाठी, M. A. मराठीसाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांने पदवीस्तरावरील अभ्यासक्रम विशेषस्तरावर पूर्ण केला आहे. अशा विद्यार्थ्यांना पदव्युत्तर स्तरावर मराठी विषयाच्या अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे खालीलप्रकारची ठेवण्यात आली आहे.

हा अभ्यासक्रम तयार करित असताना काही आधारभूत तत्त्वे स्वीकारली आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची उद्दिष्टे प्रत्यक्षात आणताना, विद्यार्थीकेंद्री, आंतर्विद्याशाखीय, रोजगाराभिमुख, कौशल्याधिष्ठीत असे भाषा व साहित्याचे अभ्यासक्रम अनुसरणे, निर्माण करणे आवश्यक आहे. तसेच जीवन कौशल्य विकासासाठी भाषा, साहित्य, कला ही माध्यमे अधिक परिणामकारकतेने समजावून घेणे आवश्यक झाले आहे. याचबरोबर साहित्यिकक्षमता, भाषिकक्षमता वाढीसाठी, जीवनाच्या आकलनासाठी आणि प्रगल्भतेसाठी विद्यार्थी सिद्ध करणे; ही आजची गरज बनली आहे. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना मराठी विषयाचे सखोल ज्ञान व्हावे. संशोधनाची वृत्ती वाढावी, आंतर्विद्याशाखीय ज्ञान व्हावे; असे अनेक हेतू समोर ठेऊन M.A.मराठीचा अभ्यासक्रम तयार केला आहे. अशा या अभ्यासक्रमासाठी काही उद्दिष्टे ठेवली आहेत.

१. पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध करणे.
२. साहित्यकृतींच्या चिकित्सक अभ्यासाची प्रवृत्ती वृद्धिंगत करणे.
३. भाषिक जाणिवा विकसित करून कौशल्यात्मक उपयोजनासाठी सिद्ध करणे.
४. विविध जीवनक्षेत्रातील भाषाविषयक कौशल्य ग्रहणानंतर रोजगारक्षमतांची आणि प्रावीण्यांची निर्मिती करणे.
५. वाङ्मयीनमूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार करणे.
६. विशिष्ट कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात घेऊन साहित्याचे नेमके आकलन करणे.
७. लेखकाच्या समग्र अभ्यासातून लेखकाच्या साहित्यकृती, आशयसूत्रे, भाषिक प्रयोग, जीवनदृष्टी इत्यादींचे वाङ्मयीन प्रवाहातील मूल्यमापन व स्थान निर्धारण करणे.
८. तौलनिक अभ्यास, भाषांतर मीमांसा, प्रभाव अभ्यास, आंतर्विद्याशाखीय दृष्टी, परभाषेतील समकालीन साहित्यकृती, वाङ्मयेतिहास, संस्कृती अभ्यास, भाषिक अभ्यास याद्वारे साहित्याच्या अभ्यासाला परिपूर्णता आणून देण्याचा प्रयत्न करणे.
९. पौर्वात्य व पाश्चात्य साहित्यविचार, साहित्यसिद्धांत, समीक्षा, साहित्यविमर्श, विविध वाङ्मयीन संप्रदाय, वेळोवेळी उद्भवणाऱ्या जीवनविषयक व वाङ्मयीन चर्चा, संकल्पना यांचा पैस विद्यार्थ्यांना परिचित होणे.
१०. वाचन, आस्वादन, विश्लेषण, वर्गीकरण, मूल्यनिर्णयन या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची वाङ्मय आकलनाची क्षमता वृद्धिंगत करणे .

११. साहित्य कला व इतर कला यांच्या वाचनातून अभिरुची वृद्धिंगत करणे .
१२. साहित्य आणि संस्कृती यांचा परस्पराश्रयी संबंध जागतिक परिप्रेक्ष्यात लक्षात घेण्याची क्षमता व कौशल्ये निर्माण करणे.

M.A.मराठी विषयाचा अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना खालील क्रमाने करण्यात येणार आहे.

१. First Year M.A.2019-20.
२. Second Year M.A.2020-21.

M.A. मराठी हा पुनर्रचित अभ्यासक्रम दोन वर्षांचा आणि चार सत्रांत विभागलेला निवड आधारित श्रेयांक पद्धतीचा (Choice Based Credit System) [CBCS] आहे. हा अभ्यासक्रम प्रथम M.A. भाग १ (सत्र १ आणि सत्र २), M.A. (सत्र ३ आणि सत्र ४) अशा ६४ श्रेयांकांचा आहे.

३. Pattern: निवड आधारित श्रेयांक पद्धत (Choice Based Credit System) [CBCS]
४. Eligibility: कोणत्याही विद्याशाखेतील पदवी. (SPPU Circular No. 100 of 2017, p.55)
५. Examination:

१. Pattern of examination:

१. Semester
२. Pattern of the question paper:

विद्यापीठ सत्र परीक्षा	५० गुण
अंतर्गत मूल्यमापन	५० गुण
एकूण	१०० गुण

२. Standard of passing: उत्तीर्ण होण्यासाठी विद्यापीठ सत्र परीक्षा आणि अंतर्गत मूल्यमापनामध्ये ५० पैकी २० गुण अनिवार्य.

३. Award of class:

1.Percentage to Grades and Grade Points

The following formula may be used to convert marks (%) into letter grades.

Let \bar{x} = mean of % age marks of all student appeared in the paper.

σ = Standard deviation

m = % of marks obtained

Letter grade	Numerical grade	Formula
O (outstanding)	10	$m \geq \bar{x} + 2.5 \sigma$
A+ (Excellent)	9	$\bar{x} + 2.0 \sigma \leq m < \bar{x} + 2.5 \sigma$
A (Very Good)	8	$\bar{x} + 1.5 \sigma \leq m < \bar{x} + 2.0 \sigma$
B+ (Good)	7	$\bar{x} + 1.0 \sigma \leq m < \bar{x} + 1.5 \sigma$
B (Above average)	6	$\bar{x} \leq m < \bar{x} + \sigma$
C (Average)	5	$\bar{x} - 0.5 \sigma \leq m < \bar{x}$
D (Pass)	4	$\bar{x} - \sigma \leq m < \bar{x} - 0.5 \sigma$
F (Fail)	0	$m < \bar{x} - \sigma$
Ab (Absent)	0	

* Minor variations may be adjusted by the individual institution.

४. Setting of Question paper / Pattern of Question paper :

प्रश्नपत्रिका आराखडा		
वेळ : ३ तास	सत्रांत परीक्षा	गुण : ५०
१	दीर्घोत्तरी प्रश्न दोन पैकी एक	१०
२	दीर्घोत्तरी प्रश्न दोन पैकी एक	१०
३	दीर्घोत्तरी प्रश्न दोन पैकी एक	१०
४	दीर्घोत्तरी प्रश्न दोन पैकी एक	१०
५	टिपा लिहा चार पैकी दोन	१०
एकूण		५०
अंतर्गत मूल्यमापन		
१.	लेखी चाचणी / मध्यकालीन चाचणी (एक घ्यावी.)	१५
२.	शोध निबंध	५
३.	ग्रंथालयीन कार्य	५
४.	सादरीकरण	५
५.	लघू प्रश्नमंजुषा	५
६.	गृहपाठ	५
७.	विस्तार कार्य	१०
८.	संशोधन प्रकल्प / खुले पुस्तक परीक्षा	१०
अंतर्गत मूल्यमापनासाठी वरील पर्याय निवडावे. त्यांचे एकूण गुण पन्नास असावे.		५०

५. Structure of Course:

Semester	Core Courses (CC)	Choice Based Optional Paper	Total Credit
I	CC – 1 (4)	CBOP 4 (4)	16
	CC – 2 (4)		
	CC – 3 (4)		
II	CC – 5 (4)	CBOP 8 (4)	16
	CC – 6 (4)		
	CC – 7 (4)		
III	CC – 9 (4)	CBOP 12 (4)	16
	CC – 10 (4)		
	CC – 11 (4)		
IV	CC – 13 (4)	CBOP 16 (4)	16
	CC – 14 (4)		
	CC – 15 (4)		
	48	16	64

६. Work Load:

१. श्रेयांक तास १५ :
२. १ तास मिनिट ६० :
३. १ सत्र :४ श्रेयांक

७. Subject wise Detail Syllabus & Recommended books:

M.A. मराठी – भाग १

निवड आधारित श्रेयांक पद्धत (Choice Based Credit System) जून २०१९ पासून

विषयाचे नाव : भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्ये भाग १ (CC-1)

पहिले सत्र

घटक १.

मराठीच्या प्रमाणभाषेचे लेखन व मुद्रितशोधन

- १.१ प्रमाणभाषा : संकल्पना, स्वरूप आणि आवश्यकता
- १.२ प्रमाणभाषाविषयक लेखननियम : परिचय
- १.३ प्रमाणभाषाविषयक लेखननियमांचे उपयोजन (उताऱ्याचे लेखननियमांनुसार लेखन)
- १.४ मुद्रितशोधन : संकल्पना, स्वरूप आणि आवश्यकता
- १.५ मुद्रितशोधनाच्या खुणा, चिन्हे
- १.६ मुद्रितशोधन : उपयोजन (उताऱ्याचे मुद्रित शोधन)

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २.

वाङ्मयीन व्यवहार व प्रकाशन व्यवसाय

- २.१ विविध साहित्यसंस्था व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य
- २.२ साहित्यसंस्था व त्यांची मुखपत्रे
- २.३ साहित्यसंस्थांकडून आयोजित केली जाणारी साहित्यसंमेलने
- २.४ वाङ्मयीन नियतकालिके व अनियतकालिके.
- २.५ दिवाळी अंक, विशेषांक, स्मरणिका, संशोधनपत्रिका इ. चे संपादन. मांडणी, जाहिरात आणि ISSN विषयक माहिती.
- २.६ प्रकाशन व्यवसाय, प्रकाशन संस्था, पुस्तक प्रकाशन
- २.७ ग्रंथ संहिता निवड, ग्रंथमांडणी व सजावट, मुखपृष्ठ, मलपृष्ठ, बांधणी, जाहिरात, वितरण आणि ISBN विषयक माहिती.

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३.

मुलाखत : स्वरूप, तंत्र व कौशल्ये

- ३.१ मुलाखतीचे प्रयोजन व स्वरूप
- ३.२ मुलाखतीचे प्रकार
- ३.३ मुलाखतीची पूर्वतयारी

- ३.४ मुलाखतीसाठीची प्रश्नसूची
- ३.५ माध्यमनिहाय मुलाखती
- ३.६ प्रासंगिक मुलाखती
- ३.७ मुलाखत लेखन

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४. अर्जलेखन व पत्रलेखन

- ४.१ अर्जाचे स्वरूप व प्रकार
- ४.२ पत्रलेखनाचे विविध प्रकार
- ४.३ संगणकीय पत्रव्यवहाराचे तंत्र
- ४.४ प्रशासनिक पत्रव्यवहार
- ४.५ प्रशासनिक परिभाषा

१५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्ये भाग-२ (CC-5)

घटक १. भाषांतर व अनुवाद लेखन

- १.१ भाषांतराचे स्वरूप
- १.२ भाषांतराची आवश्यकता व महत्त्व
- १.३ भाषांतराचे विविध प्रकार
- १.४ भाषांतर, अनुवाद, भवानुवाद आणि रूपांतर यातील साम्य-भेद
- १.५ इंग्लिश उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करणे
- १.६ हिंदी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करणे.

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २ निवेदन कौशल्ये

- २.१ निवेदनाची आवश्यकता व स्वरूप
- २.२ निवेदनाची तंत्रे, निवेदनाची शैली
- २.३ विविध कार्यक्रमांचे नियोजन-आयोजन
- २.४ विविध कार्यक्रमांचे निवेदन आणि सूत्रसंचालन (सांस्कृतिक कार्यक्रम, जाहीर कार्यक्रम आकाशवाणी व दूरदर्शनवरील कार्यक्रम)
- २.५ प्रभावी निवेदनाचे गुणविशेष

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ जनसंपर्क : संकल्पना व स्वरूप

- ३.१ जनसंपर्काचे स्वरूप व आवश्यकता
- ३.२ जनसंपर्क कौशल्याची तंत्रे, जनसंपर्क कौशल्याची भाषा
- ३.३ माहिती व जनसंपर्क अधिकारी
- ३.४ शासन, विद्यापीठे, शैक्षणिक संस्था, बँका, कंपन्यांसाठी जनसंपर्काचे महत्त्व व आवश्यकता

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ प्रकल्पलेखन : स्वरूपचर्चा

- ४.१ वाङ्मयीन प्रकल्पलेखनाचे स्वरूप
- ४.२ प्रकल्पलेखनातील घटक
- ४.३ प्रकल्पलेखनाची भाषा
- ४.४ प्रकल्पलेखनातील संदर्भ नोंदी
- ४.५ प्रत्यक्ष प्रकल्पलेखन (प्रकल्पलेखनास १० गुण असतील)
- ४.६ प्रकल्पलेखनासाठी काही विषयक्षेत्रे (नमुना सूची)

आकाशवाणीवरील प्रमुख कार्यक्रम, दूरचित्रवाणीचे सांस्कृतिक क्षेत्रातील कार्य.

आकाशवाणी / दूरचित्रवाणी / नियतकालिकासाठी प्रत्यक्ष मुलाखत घेणे, शैक्षणिक सहल आयोजित करणे, प्रसारमाध्यमांचे कार्यालय, प्रकाशन संस्था यांना भेटी देणे, लेखनातील संगणकाचा वापर इत्यादी.

१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भ ग्रंथ

१. व्यावहारिक मराठी	पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
२. व्यावहारिक मराठी	डॉ.कल्याण काळे, डॉ.दत्तात्रय पुंडे
३. व्यावहारिक मराठी	संपादक डॉ .स्नेहल तावरे
४. व्यावहारिक मराठी	डॉ. लीला गोविलकर, डॉ.जयश्री पाटणकर
५. व्यावहारिक मराठी	डॉ. सयाजीराजे मोकाशी, प्रा. रंजना नेमाडे,
६. व्यावहारिक मराठी	ल. रा. नसिराबादकर
७. व्यावहारिक मराठी विशेषांक	नवभारत ,ऑ.-सप्टेंबर १९८२, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई
८. मराठी शुद्धलेखन प्रदीप	मो.रा.वाळंबे, जुनी आवृत्ती, नितीन प्रकाशन, पुणे-३०
९. मराठी शुद्धलेखन प्रदीप	मो.रा.वाळंबे, संपा. अरुण फडके,पुणे-३०
१०.मराठी लेखन मार्गदर्शिका	राज्य मराठी विकास संस्था ,यास्मिन शेख
११.मराठी शब्दलेखनकोश	यास्मिन शेख, हर्मीस प्रकाशन, पुणे.
१२.पॉप्युलर रीतिपुस्तक	रामदास भटकळ, मृदुला जोशी, पॉप्युलर प्रकाशन
१३.शुद्धलेखन विवेक	डॉ. द.न.गोखले,सोहम प्रकाशन, पुणे-३०
१४.भाषांतरमीमांसा	डॉ अंजली सोमण.डॉ ,कल्याण काळे .
१५.भाषांतर	सदा क-हाडे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
१६.भाषांतर शास्त्र की कला	म. वि. फाटक, रजनी ठकार, वरदा प्रकाशन
१७.भाषांतर आणि भाषा	विलास सारंग, मौज प्रकाशन
१८.अनुवादमीमांसा	संपादक केशव तुपे, साक्षात, औरंगाबाद
१९. मराठी भाषेची संवाद कौशल्ये	य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक;पुस्तक क्र.१ते ८
२०. प्रसार माध्यमांसाठी लेखनकौशल्ये	य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२१. संपादन: स्वरूप व कौशल्ये)MCJ-305)	य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२२. प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास	गीता भागवत,राज्य मराठी विकास संस्था,प्रशासन, मुंबई
२३. मुद्रित शोधन	वाय.ए.धायगुडे,दि.पूना प्रेस ओनर्स असोसिएशन
२४. मराठी लेखनकोश	अरुण फडके,ढवळे प्रकाशन, मुंबई

२५. भाषांतर मीमांसा
२६. भाषा: स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य
२७. अनुवाद: स्वरूप और विवेचन
२८. साहित्य संवाद
२९. संवाद शास्त्र
३०. माध्यम चित्रवाणी
३१. सुगम मराठी व्याकरण लेखन
३२. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका
(साहित्यसंस्था विशेषांक)
३३. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका
३४. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका
३५. माहितीमय समाजाचे समाजशास्त्र
३६. मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास
३७. साहित्याची भूमी
३८. भाषा : अंतःसूत्र आणि व्यवहार
३९. भाषांतर विद्या: स्वरूप आणि समस्या
४०. भाषा: मातृभाषा आणि परभाषा
४१. संमेलनस्मृती
४२. शासन व्यवहारात मराठी भाषा
४३. महाराष्ट्र साहित्य परिषद
४४. साहित्याची भाषा
४५. साहित्य संमेलनाचे महाभारत
४६. शतकाची विचारशैली : खंड १, २, ३
४७. संवाद
४८. दलितांची नियतकालिके
४९. मराठी साहित्य काही लेखनबंध
५०. व्यासपीठ
५१. व्यावहारिक, उपयोजित मराठी आणि
प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली
- संपा.डॉ.कल्याण काळे,डॉ. अंजली सोमण
डॉ. वा. के. लेले,राजहंस प्रकाशन, पुणे-३०
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
प्रा.वि.शं.चौधुले,प्रतिमा प्रकाशन, पुणे-३०
श्रीपाद जोशी,संभव प्रकाशन, नागपूर
आकाशानंद,ग्रंथकार प्रकाशन, मुंबई
मो.रा.वाळंबे,नितीन प्रकाशन, पुणे
एप्रिल-मे-जून १९८६ अंक २३७
- शताब्दी महोत्सव १९०६-२००६, एप्रिल-सप्टेंबर २००६,
अंक ३१७,३१८.
एप्रिल-मे-जून २००५
य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
डॉ.उषा मा. देशमुख,अभ्यासखंड १ ते ३., पुणे.
श्री.पु.भागवत,ग्रंथाली प्रकाशन,दादर,मुंबई- २८
संपा.मु.ग.पानसे
डॉ. रमेश वरखेडे.
रा.सो. सराफ
संपा. डॉ. व्ही .बी. गायकवाड, डॉ.बाळासाहेब गुंजाळ,
डॉ. वेदश्री थिंगळे, डॉ.दिलीप पवार , किरण चव्हाण.
संचालनालय, महाराष्ट्र शासन
म. श्री.दीक्षित,राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
डॉ. भालचंद्र नेमाडे
डॉ. भीमराव कुलकर्णी,सुपर्ण प्रकाशन, पुणे
डॉ.रमेश धोंगडे,दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
संपा. अरुण शेवते,मुळा एज्युकेशन सोसायटी, सोनई
हरिश्चंद्र निर्मळे,सुगावा प्रकाशन, पुणे
डॉ.सुधाकर शेलार
डॉ. महादेव वाळुंज
डॉ. संदीप सांगळे

विषयाचे नाव : मराठी साहित्याचा इतिहास- इ. स. १८१८ ते इ. स. १९२० (CC-2)

पहिले सत्र

घटक. १ साहित्येतिहास : स्वरूपमीमांसा

- १.१ साहित्येतिहासाची संकल्पना
- १.२ कालखंड संकल्पना
- १.३ साहित्यनिर्मिती आणि कालखंड यांचा सहसंबंध
- १.४ साहित्यनिर्मितीमागील प्रेरणा व प्रवृत्तींचा कालिक संदर्भ

१५ तास १ श्रेयांक

घटक. २ अव्वल इंग्रजी कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- २.१ अर्वाचीन कालखंडाची सामाजिक, धार्मिक, राजकीय, सांस्कृतिक आणि वाङ्मयीन पार्श्वभूमी
- २.२ मुद्रणकला व ग्रंथव्यवहार
- २.३ सरकारी पातळीवरील पाठ्यपुस्तके, व्याकरण व कोशनिर्मितीचे प्रयत्न
- २.४ भाषांतरयुग

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ इ.स.१८१८ ते १८७४ कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- ३.१ या कालखंडातील सुधारणाविषयक विचारांची वाटचाल
- ३.२ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय सुधारणा व साहित्य : सहसंबंध
- ३.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार (निबंध, कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) : स्वरूप व वाटचाल
- ३.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय यासंदर्भातील निरीक्षणे

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ - इ.स.१८७४ ते १९२० कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- ४.१ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय विचारांची वाटचाल
- ४.२ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय सुधारणा व साहित्य : परस्पर प्रभाव
- ४.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार (निबंध, कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) : स्वरूप व वाटचाल
- ४.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय यासंदर्भातील निरीक्षणे

१५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : मराठी साहित्याचा इतिहास- इ. स. १९२० ते इ.स. २०१० (CC-6)

घटक १ - इ.स.१९२० ते १९४५ कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- १.१ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय विचारप्रवाह व साहित्य : सहसंबंध
(सत्यशोधकीय विचार, गांधीवाद, समाजवाद, मार्क्सवाद, कलावाद, जीवनवाद इ.)

- १.२ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय परिस्थिती व साहित्य : परस्परसंबंध
 १.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार (कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) : स्वरूप व वाटचाल
 १.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय या संदर्भातील निरीक्षणे
१५ तास १ श्रेयांक

घटक २ - इ.स.१९४५ ते १९६० कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- २.१ या कालखंडातील सामाजिक, धार्मिक, राजकीय स्थित्यंतरे व साहित्य : परस्परसंबंध
 (स्वातंत्र्य, महायुद्ध आदी घटनांचे साहित्यावरील परिणाम)
 २.२ या कालखंडातील नवसाहित्य व नवसमीक्षा
 २.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार (कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) : स्वरूप व वाटचाल
 २.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय या संदर्भातील निरीक्षणे
१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३- इ.स.१९६० ते १९९० कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- ३.१ इ.स.१९६० ते १९९० या कालखंडातील शैक्षणिक, सामाजिक, धार्मिक, राजकीय
 स्थित्यंतरे व साहित्य : परस्परसंबंध
 ३.२ साठोत्तरी साहित्यप्रवाह आणि साहित्य चळवळी : सहसंबंध
 ३.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार (कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) : स्वरूप व वाटचाल
 ३.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय या संदर्भातील निरीक्षणे
१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४- इ.स. १९९० ते २०१० कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती व स्वरूप

- ४.१ इ.स.१९९० ते २०१० या कालखंडातील वाङ्मयाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
 ४.२ खासगीकरण, उदारीकरण व जागतिकीकरणाच्या धोरण स्वीकाराचा साहित्यावरील परिणाम
 ४.३ या कालखंडातील साहित्यप्रकार (कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक) : स्वरूप व वाटचाल
 ४.४ या कालखंडातील साहित्य : प्रेरणा, प्रवृत्ती, विषय व आशय या संदर्भातील निरीक्षणे
१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भ ग्रंथ

१.	महाराष्ट्र सारस्वत	वि.ल.भावे, शं.गो.तुळपुळे
२.	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ४,५,६	महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
३.	मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास अर्वाचीन कालखंड	डॉ. प्र.न. जोशी
४.	महाराष्ट्र जीवन खंड १ व २	गं. बा. सरदार
५.	प्रदक्षिणा खंड १ व २ (सा.वा.नाशिक)	कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे
६.	अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका	गं. बा. सरदार
७.	साहित्य समाज आणि संस्कृती	दिगंबर पाध्ये
८.	महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास	शं. दा. पेंडसे
९.	मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार	द. वा. पोतदार
१०.	मराठी वाङ्मयाची सद्यस्थिती	संपादक डॉ.विद्यागौरी टिळक, डॉ. द. दि.पुंडे
११.	मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	गो. म. कुलकर्णी
१२.	अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	सदा कऱ्हाडे

१३.	मराठी कादंबरी आशय आणि आविष्कार	दत्ता घोलेप
१४.	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २	डॉ. अ. ना. देशपांडे
१५.	मराठी कादंबरी पहिले शतक	कुसुमावती देशपांडे
१६.	मराठी कथा उदगम आणि विकास	इंदुमती शेवडे
१७.	धार आणि काठ	नरहर कुरुंदकर
१८.	मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप	गो. मा. पवार व म.द.हातकणंगलेकर
१९.	टीकास्वयंवर	भालचंद्र नेमाडे
२०.	मराठी कादंबरीचा इतिहास	चंद्रकांत बांदिवडेकर
२१.	कादंबरी आणि मराठी कादंबरी	उषा हस्तक
२२.	आधुनिक मराठी कविता	रा. श्री. जोग
२३.	कामगार कवितेतील सामाजिक जाणिवा	दिलीप पी. पवार
२४.	वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना	द. दि. पुंडे
२५.	मराठी नाटक आणि रंगभूमी	वि. भा. देशपांडे
२६.	मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री खंड १, २ व ३	मकरंद साठे
२७.	मराठी कथा रूप आणि परिसर	म. द. हातकणंगलेकर
२८.	एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्र	य. दि. फडके
२९.	विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र	य. दि. फडके
३०.	आधुनिक मराठी काव्य : उद्गम, विकास आणि भवितव्य	दि. के. बेडेकर
३१.	मराठी कविता एक दृष्टिक्षेप	नागनाथ कोत्तापल्ले
३२.	मराठी कविता १९४५ ते १९६०	रा. श्री. जोग
३३.	मराठी कादंबरी प्रेरणा व स्वरूप	कुसुमावती देशपांडे
३४.	खडक आणि पाणी	गंगाधर गाडगीळ
३५.	मराठी प्रादेशिक कादंबरी	मदन कुलकर्णी
३६.	महाराष्ट्राच्या सामाजिक सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास खंड एक (१८०१ते१९००)	रमेश नारायण वरखेडे
३७.	कादंबरी : स्वरूप व समीक्षा	द. भि. कुलकर्णी
३८.	राजवाडेलेखसंग्रह	संपादक तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी
३९.	निवडक मराठी समीक्षा	संपादक गो. मा. पवार
४०.	मराठी गद्याचे पूर्वरंग	संपादक भीमराव कुलकर्णी
४१.	सत्याशोधकीय साहित्याचा इतिहास	श्रीराम गुंदेकर
४२.	विचारकिरण	उमेश बगाडे
४३.	कादंबरी : एक साहित्यप्रकार	हरिशंकर थोरात
४४.	मराठी कादंबरी : त्रेसष्ट ते तेरा	हरिशंकर थोरात
४५.	एकोणिसावे शतक : सुधारणावाद व मराठी साहित्य	सुधाकर शेलार
४६.	मराठीतील चरित्रात्मक कादंबरी	शिरीष लांडगे
४७.	कवितेचा अंतःस्वर	देवानंद सोनटक्के
४८.	महाराष्ट्रातील विस्थापित आणि मराठी कादंबरी	संजय नगरकर
४९.	वारकरी संत चरित्रात्मक कादंबरी	राजेंद्र थोरात

विषयाचे नाव : ऐतिहासिक भाषाविज्ञान (CC-3)

पहिले सत्र

घटक १ भाषा : स्वरूप, कार्य आणि भाषाभ्यासाच्या विविध पद्धती

- १.१ भाषाभ्यासाची आवश्यकता
 - १.२ भाषाभ्यासाच्या विविधपद्धती : परिचय
 - १.३ ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धती : स्वरूप व भूमिका
 - १.४ ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धती : महत्त्व व मर्यादा
- १५ तास १ श्रेयांक

घटक २ भाषा : उद्गम व विस्तार

- २.१ भाषा उत्पत्तीविषयक विविध उपपत्ती
 - २.२ मराठीची पूर्वपीठिका - मराठी भाषेचा उगम
 - २.३ मराठीचा निर्मितीकाल (कोरीव लेख आणि ग्रंथिक पुरावे)
 - २.४ मराठी भाषाविकासाचे कालिक टप्पे (आदिकाल-मध्यकाल-अर्वाचीन काल)
- १५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ भाषाकुल : संकल्पना व स्वरूप

- ३.१ भाषांचे पुनर्रचन आणि भाषांचे वर्गीकरण
 - ३.२ जागतिक भाषाकुले
 - ३.३ इंडो-युरोपियन भाषाकुल
 - ३.४ आर्य-भारतीय भाषाकुल आणि मराठी भाषा
- १५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ भाषिक परिवर्तन : संकल्पना, स्वरूप व कारणे

- ४.१ स्वन परिवर्तन
 - ४.२ अर्थ परिवर्तन
 - ४.३ सादृश्यमूलक परिवर्तन
 - ४.४ आदान प्रक्रिया
- १५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : समाजभाषाविज्ञान (CC-7)

घटक १ समाजभाषाविज्ञान : स्वरूप व भूमिका

- १.१ समाजभाषाविज्ञान : पार्श्वभूमी व संकल्पना स्पष्टीकरण
- १.२ समाजभाषाविज्ञान : स्वरूप, व्याप्ती व विशेष

- १.३ भाषिकसापेक्षतावादाचा सिद्धांत
१.४ भाषा, बोली आणि समाज यांचा परस्परसंबंध

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २

भाषाउपयोजनातील वैविध्य : स्वरूप व मागोवा

- २.१ समाजातील भाषा उपयोजनातील विविधता
२.२ भाषा आणि विविध व्यवसायक्षेत्रे : परस्परसंबंध
२.३ भाषा आणि आर्थिक वर्गव्यवस्था : परस्परसंबंध
२.४ भाषा, भाषिक भांडार आणि लघुक्षेत्रे : विशिष्ट भाषारूपे

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३

भाषा आणि संस्कृती : परस्परसंबंध

- ३.१ भाषेचे संस्कृतीसापेक्षत्व : स्वरूप चर्चा
३.२ भाषा आणि सांस्कृतिकव्यवस्था, सांस्कृतिक परंपरा : परस्परसंबंध
३.३ विविध सामाजिक स्तर आणि भाषा : सहसंबंध
३.४ भाषेचा लिंगसापेक्षविचार : स्त्रियांची भाषा आणि पुरुषांची भाषा

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४

विविध नवव्यवस्था : बदलती भाषारूपे

- ४.१ समाजांतर्गत निर्माण झालेल्या नवव्यवस्था : स्थूल परिचय
४.२ समाजांतर्गत नवव्यवस्था : आविष्कारपद्धती व भाषारूपे
४.३ प्रमाण भाषा आणि परभाषा संपर्क पिजिन(Pidgin)आणि क्रिऑल (Creol) भाषांच्या निर्मितीच्या संदर्भातील सिद्धांतन.
४.४ समाजांतर्गत विशिष्ट नवव्यवस्था आणि परिभाषेचा वापर

१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भ ग्रंथ

१.	ध्वनिविचार	डॉ. ना.गो. कालेलकर
२.	भाषा: इतिहास आणि भूगोल	डॉ. ना.गो. कालेलकर
३.	भाषा आणि संस्कृती	डॉ. ना.गो. कालेलकर
४.	भाषा आणि भाषाशास्त्र	डॉ.श्री.न.गजेंद्रगडकर
५.	मराठीचा भाषिक अभ्यास	संपादक डॉ. मु.श्री.कानडे
६.	विज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक	संपादक मालशे, डॉ. इनामदार, डॉ.सोमण
७.	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान:स्वरूप आणि पद्धती	संपादक डॉ. काळे, डॉ. सोमण
८.	मराठीच्या प्रमाणभाषेचे स्वरूप	डॉ.सुहासिनी लददू
९.	अर्वाचीन मराठी	डॉ.रमेश धोंगडे
१०.	अभिनव भाषाविज्ञान	डॉ.गं.ना.जोगळेकर
११.	भाषाविज्ञान परिचय	डॉ.मालशे, डॉ.पुंडे, डॉ.सोमण
१२.	मराठी भाषाव्यवस्था आणि अध्यापन	डॉ.चंद्रकांत इंदापूरकर
१३.	समाज भाषाविज्ञान:प्रमुख संकल्पना	रमेश वरखेडे
१४.	सामाजिक भाषाविज्ञान:एक नवे अभ्यासक्षेत्र मराठी संशोधनपत्रिका,मार्च1978	

१५.	सामाजिक भाषाविज्ञान	डॉ.प्रभाकर जोशी, प्रा.चारुता गोखले
१६.	वैखरी: भाषा आणि भाषाव्यवहार	डॉ. अशोक रा.केळकर
१७.	मध्यमा	डॉ.अशोक रा. केळकर
१८.	आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांतन आणि उपयोजन	डॉ. मिलिंद मालशे
१९.	आत्मलक्षी समीक्षा	डॉ. रमेश धोंगडे
२०.	दलितांची आत्मचरित्रे	डॉ.रमेश धोंगडे
२१.	Sociolinguistics : An introduction	Peter Trudgill
२२.	The Course in General Linguistics	F.Sassure
२३.	Sociolinguistics Patterns	William Labov
२४.	Language in Sociocultural Change	J.A. Fishman
२५.	Sociolinguistics : Selected Reddings	Edited By J.B.Pride & J.Homes
२६.	An Introduction to pidgin & Creol	John A. Holm
२७.	Pidginication & Cradlization of Language	Edited by Dell Hymes
२८.	Sociolinguistics	R.A. Hudson
२९.	Language in Society an introduction to Sociolinguistics -	Suzanne Romaine
३०.	मराठी भाषेचा आर्थिक संसार	डॉ. अशोक रा.केळकर
३१.	ऐतिहासिक भाषाशास्त्र	डॉ. र.रा.गोसावी
३२.	सुबोध भाषाशास्त्र	डॉ. प्र.न.जोशी
३३.	सुलभ भाषा विज्ञान	डॉ. दत्तात्रय पुंडे
३४.	यादवकालीन मराठी भाषा	डॉ. शं.गो.तुळपुळे
३५.	सुलभ मराठी व्याकरण	मो.रा.वाळिंबे
३६.	आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी व सामान्य)	डॉ.कल्याण काळे, डॉ.सोमण
३७.	मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान	डॉ. महेंद्र कदम
३८.	सामाजिक भाषाविज्ञान	संपा. डॉ. जयश्री पाटणकर.
३९.	सामाजिक भाषाविज्ञान आणि बोली	डॉ. शशीकला कांबळे.
४०.	बोलू कौतुके	डॉ.एकनाथ पगार
४१.	शैलीमीमांसा	डॉ.दिलीप धोंडगे

विषयाचे नाव : ग्रामीण साहित्य (CBOP 4)

पहिले सत्र

उद्दिष्टे:

१. स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतरच्या कालखंडात ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीची कारणपरंपरा समजावून घेणे.
२. ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
३. ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मयप्रकारांचा विकास कसा होत गेला याचे मूल्यमापन करणे.
४. ग्रामीण साहित्याने दिलेले योगदान, त्याच्या विकासाची गती, दिशा यांची मीमांसा करणे.

- घटक १ साठोत्तरी मराठी साहित्याचे स्वरूप आणि ग्रामीण साहित्य**
- १.१ साठोत्तरी कालखंडात मराठी साहित्यात उदयाला आलेले विविध साहित्यप्रवाह
 १.२ ग्रामीण साहित्यप्रवाह : निर्मितीची कारणे
 १.३ 'ग्रामीण' व 'ग्रामीण साहित्य' : संज्ञा स्पष्टीकरण
 १.४ ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा-प्रवृत्ती
 १.५ ग्रामीण साहित्याचे देशीपण व वेगळेपण.
१५ तास १ श्रेयांक
- घटक २. ग्रामीण साहित्य आणि समाज : सहसंबंध**
- २.१ गावगाड्याची जडणघडण: परिवर्तने
 २.२ ग्रामीण समाज : जातवास्तव आणि आर्थिक - सामाजिक सहसंबंध,
 २.३ ग्रामीण समाज : स्थित्यंतरे - कृषी औद्योगिक अवस्थांतर, आधुनिकता, शैक्षणिक विकास, जाणीवजागृती आणि ग्रामीण साहित्य.
 २.४ ग्रामीण साहित्य : सामाजिक व सांस्कृतिक अनुबंध
१५ तास १ श्रेयांक
- घटक ३ ग्रामीण साहित्याची वाटचाल : स्थूल आढावा (स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)**
- ३.१ ग्रामीण कविता, कथा, कादंबरी आणि नाटक
 ३.२ ग्रामीण साहित्यचळवळ आणि ग्रामीण साहित्य : सहसंबंध
 ३.३ ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी
 ३.४ ग्रामीण साहित्याची समीक्षा
१५ तास १ श्रेयांक
- घटक ४ ग्रामीण साहित्य : स्वरूपचिकित्सा**
- ४.१ ग्रामीण साहित्याचे विषय
 ४.२ ग्रामीण साहित्याचे आशयविश्व
 ४.३ ग्रामीण साहित्य : भाषिक आविष्काररूपे (बोलीचे निवेदनातील स्थान)
 ४.४ ग्रामीण साहित्याचे योगदान
१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भ ग्रंथ

१)	ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या	डॉ. आनंद यादव
२)	ग्रामीणता : साहित्य आणि वास्तव	डॉ. आनंद यादव
३)	मराठी साहित्य : समाज आणि संस्कृती	डॉ. आनंद यादव
४)	ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन	डॉ. द.ता. भोसले
५)	ग्रामीण कथा	डॉ.वासुदेव मुलाटे
६)	ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा आणि प्रयोजन	डॉ. श्रीराम गुंदेकर
७)	ग्रामीण साहित्य	डॉ. रा.रं.बोराडे
८)	मराठी कादंबरीतील प्रादेशिकता	डॉ.भास्कर शेळके

९)	ग्रामसंस्कृती	डॉ. आनंद यादव
१०)	ग्रामीण कादंबरी	डॉ. रवींद्र ठाकूर
११)	ग्रामीण साहित्याची चळवळ	डॉ. कीर्ती मुळीक
१२)	ग्रामीण साहित्य आणि वास्तव	संपा. डॉ. कृष्णा इंगोले
१३)	ग्रामीण साहित्यातील स्त्री-चित्रण	डॉ. बाबुराव उपाध्ये
१४)	ग्रामीण साहित्य चळवळीचे सामाजिक व सांस्कृतिक योगदान	डॉ. सुधाकर शेलार
१५)	ग्रामीण साहित्य प्रवाह आणि परिस्थिती	डॉ. वामन जाधव
१६)	आनंद यादव एक साहित्यिक प्रवास	संपादक डॉ. कीर्ती मुळीक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : दलित साहित्य (CBOP 8)

उद्दिष्टे:

- स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतरच्या कालखंडात दलित साहित्याच्या निर्मितीची कारणे, परंपरा आणि या साहित्याने दिलेल्या आव्हानांचा अभ्यास करणे.
- दलित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या वेदनांचे व विद्रोहाचे स्वरूप जाणून घेणे.
- दलित साहित्याने निर्माण केलेल्या विविध साहित्यप्रकारांच्या विकासांचे मूल्यमापन करणे.

घटक १ साठोत्तरी मराठी साहित्याचे स्वरूप आणि दलित साहित्य

- १.१ दलित साहित्यप्रवाह : निर्मितीची कारणे
- १.२ 'दलित' व 'दलित साहित्य' : संज्ञा स्पष्टीकरण
- १.३ दलित साहित्य : प्रेरणा-प्रवृत्ती,
- १.४ दलित साहित्याचे वेगळेपण.

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २. दलित साहित्य आणि समाज : सहसंबंध

- २.१ भारतीय समाज : जातवास्तव
- २.२ भारतीय समाज : दलितांचे स्थान, आर्थिक-सामाजिक स्थितीगती
- २.३ दलित समाज : स्थित्यंतरे - शैक्षणिक विकास, जाणीवजागृती आणि दलित साहित्य.
- २.४ दलित साहित्य : सामाजिक व सांस्कृतिक अनुबंध

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ दलित साहित्याची वाटचाल : स्थूल आढावा (स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)

- ३.१ दलित कविता-शाहिरी, आत्मकथने, कथा, कादंबरी आणि नाटक
- ३.२ दलित साहित्यचळवळ आणि दलित साहित्य : सहसंबंध
- ३.३ दलित साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी
- ३.४ दलित साहित्याची समीक्षा

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ दलित साहित्य : स्वरूपचिकित्सा

- ४.१ दलित साहित्याचे विषय
- ४.२ दलित साहित्याचे आशयविश्व (वेदना, विद्रोह आणि नकार)
- ४.३ दलित साहित्य : भाषिक आविष्काररूपे (बोलीचे निवेदनातील स्थान)
- ४.४ दलित साहित्याचे योगदान

१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भग्रंथ

१.	दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह	डॉ.भालचंद्र फडके
२.	दलित साहित्य : सिध्दांत आणि स्वरूप	यशवंत मनोहर
३.	जातिप्रथेचे विध्वंसन	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर
४.	दलित साहित्य : एक चिंतन	अर्जुन डांगळे
५.	दलित साहित्य : एक क्रांती विज्ञान	बाबूराव बागुल
६.	दलित साहित्य : आस्वाद आणि शोध	यशवंत मनोहर
७.	दलित साहित्य	वामन निंबाळकर
८.	दलित साहित्य : दिशा आणि दिशांतर	दत्ता भगत
९.	दलित साहित्यातील स्पंदने	गो.म.कुलकर्णी
१०.	दलित नाटक, प्रेरणा आणि विकास	प्रा.शैलेश त्रिभुवन
११.	दलित चळवळ आणि साहित्य	डॉ.कृष्णा किरवले
१२.	दलित साहित्याचे निराळेपण	डॉ. प्रभाकर मांडे
१३.	अण्णाभाऊ साठे	विलास गिते, प्रा.बजरंग कोरडे,
१४.	दलित कविता	डॉ.म.सु.पाटील
१५.	दलित आत्मकथने	डॉ.वासुदेव मुलाटे
१६.	दलित रंगभूमी	डॉ.भालचंद्र फडके
१७.	निळी पहाट	प्रा. रा.ग. जाधव
१८.	दलित वाङ्मय : प्रेरणा व प्रवृत्ती	डॉ. शंकरराव खरात
१९.	दलित साहित्य: एक अभ्यास	अर्जुन डांगळे
२०.	विद्रोहाचे पाणी पेटले आहे.	डॉ.गंगाधर पानतावणे
२१.	मूल्यवेध	डॉ.गंगाधर पानतावणे
२२.	दलितांचे विद्रोही वाङ्मय	म.ना.वानखेडे
२३.	दलित साहित्य : एक आकलन	प्रा.बाळकृष्ण कवठेकर
२४.	गांधी आणि आंबेडकर	प्रा. गं.बा.सरदार
२५.	दलित साहित्य : प्रवाह आणि प्रतिक्रिया	गो.म.कुलकर्णी
२६.	मार्क्सवाद व दलित साहित्य	प्रा.वि.स.जोग
२७.	दलित स्त्रियांची आत्मकथने : स्वरूप आणि चिकित्सा	डॉ.मनोहर जाधव
२८.	दलित साहित्य : विचार आणि वैभव	डॉ.अनिल गजभिये
२९.	दलित व दलितेतरांची कथा : एक अभ्यास	डॉ. श्रीराम गडकर

पहिले सत्र

उद्दिष्टे:

१. वाङ्मयाभ्यासाच्या संदर्भात वाङ्मय आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा शोध घेणे.
२. संस्कृतीची विविध अंगे आणि वाङ्मय निर्मितीच्या प्रेरणा, वाङ्मयातील प्रवाह, प्रवृत्ती यांचा परस्परसंबंध जाणून घेणे.
३. मराठी वाङ्मय व महाराष्ट्र संस्कृती यातील अनुबंध जाणून घेणे.
४. महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय व मराठी वाङ्मय - नाथ, महानुभाव, वारकरी, दत्त, समर्थ संप्रदाय यांचा व मराठी वाङ्मयाचा परस्परसंबंध अभ्यासणे
५. महाराष्ट्रातील राजवटी आणि मराठी वाङ्मयनिर्मिती - यादवकालीन वाङ्मयनिर्मिती, बहामनीकालीन वाङ्मयनिर्मिती, शिवकालीन वाङ्मयनिर्मिती, पेशवेकालीन वाङ्मयनिर्मिती यांचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.
६. वाङ्मयप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे, पुराण, प्रवचन, कीर्तन, भारूड, तमाशा, लावणी, रंगभूमी इ.चे स्वरूप अभ्यासणे.
७. अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी अभ्यासणे.
८. लोकसाहित्याचा मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयावरील प्रभाव अभ्यासणे.

घटक १

संस्कृती आणि साहित्य : सहसंबंध

- १.१ संस्कृती : स्वरूपमीमांसा
 - १.२ मानवी जीवनातील स्थित्यंतरे व संस्कृती विकास
 - १.३ संस्कृती आणि साहित्य : परस्परसंबंध
 - १.४ साहित्याच्या संस्कृतीलक्ष्यी अभ्यासाची आवश्यकता
- १५ तास १ श्रेयांक

घटक २

महाराष्ट्र संस्कृती आणि मराठी वाङ्मय : सहसंबंध

- २.१ महाराष्ट्र नामाभिधान व मराठी भाषेचा उगम - विस्तार
 - २.२ महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय आणि त्यांचे वाङ्मय
 - २.३ महाराष्ट्रातील राजकीय स्थित्यंतरांचा वाङ्मयावरील परिणाम
 - २.४ मध्ययुगीन कालखंडाचा युगधर्म आणि साहित्य : परस्परसंबंध
- १५ तास १ श्रेयांक

घटक ३

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि संप्रदाय

- ३.१ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मयप्रकार आणि त्या प्रकारांच्या निर्मितीमागील प्रेरणा
 - ३.२ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मय : संप्रदाय आणि तत्त्वज्ञान
 - ३.३ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मय : विषय आणि आशय
 - ३.४ मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मयातून प्रकटणारे समाजवास्तव
- १५ तास १ श्रेयांक

घटक ४

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय : सांस्कृतिक योगदान

- ४.१ वाङ्मयप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे व त्यांची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : भजन, कथा, कीर्तन, प्रवचन, भारूड, गवळणी, पोवाडे, लावण्या इ. संदर्भात
- ४.२ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि लोकसाहित्य यांचे अनुबंध
- ४.३ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि भाषिक आविष्काररूपे
- ४.४ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय आणि मराठी विचारविश्वाची जडणघडण

१५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : इ. स. १८१८ ते १९६० (CBOP- 8)

घटक १

एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रीय जीवनातील स्थित्यंतरे

- १.१ इंग्रजी सत्तेचा उदय : महाराष्ट्रीय जीवनावरील परिणाम व प्रभाव
- १.२ मुद्रणकला व नियतकालिकांचा उदय : निबंध साहित्यप्रकाराचा उदय
- १.३ औपचारिक शिक्षणव्यवस्था : पाठ्यपुस्तकनिर्मिती, व्याकरणांची रचना व कोशनिर्मिती
- १.४ भाषांतर युग व अन्य साहित्यनिर्मिती : नवे साहित्यप्रकार

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २

एकोणिसाव्या शतकातील सांस्कृतिक चळवळी

- २.१ एकोणिसाव्या शतकाचा बदललेला युगधर्म
- २.२ धर्मविषयक प्रश्न आणि सुधारणा चळवळी
- २.३ समाज सुधारणाविषयक चिंतन आणि सुधारणा चळवळी
- २.४ एकोणिसाव्या शतकात उदयाला आलेला सुधारणावाद व तत्कालीन साहित्य : सहसंबंध

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३

एकोणिसाव्या शतकाचा उत्तरार्ध : महाराष्ट्राचे बदलते विचारविश्व

- ३.१ स्वभाषा, स्वधर्म, राष्ट्रप्रेम, देशोन्नती या संदर्भातील जागरण
- ३.२ स्वातंत्र्यविषयक चळवळी व साहित्य : सहसंबंध
- ३.३ विसाव्या शतकातील राजकीय, सामाजिक चळवळी
- ३.४ विसाव्या शतकात उदयाला आलेले नवे विचारव्यूह व सांस्कृतिक बदल

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४

स्वातंत्र्य चळवळ आणि मराठी साहित्य

- ४.१ स्वातंत्र्यलढा आणि मराठी साहित्य
- ४.२ स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्य : महायुद्धाचे परिणाम व नवसाहित्याचा उदय
- ४.३ विसाव्या शतकातील साहित्य आणि बदलती अभिरूची
- ४.४ अर्वाचीन साहित्याचे सांस्कृतिक योगदान

१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भग्रंथ

१. साहित्य व संस्कृती
२. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती
३. मराठी संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य
४. महाराष्ट्रीयानांचे काव्यपरीक्षण
५. मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन
६. महाराष्ट्र जीवन, खंड १ व २
७. महाराष्ट्राच्या सामाजिक जीवनातील स्थित्यंतरे
८. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
९. राजकीय चळवळ आणि मराठी नाटयसृष्टी
१०. भारतीय प्रबोधन
११. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ६
१२. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
१३. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २
१४. १९व्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक पुनर्घटना
१५. वाटा आणि वळणे
१६. युरोपियनांचा मराठीचा अभ्यास व सेवा
१७. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
१८. यादवकालीन महाराष्ट्र
१९. पेशवेकालीन महाराष्ट्र : भाग १ व २
२०. महाराष्ट्र संस्कृती
२१. महाराष्ट्र संस्कृती : घडण व विकास
२२. पाच भक्तीसंप्रदाय
२३. अर्वाचीन मराठी गद्याची उत्क्रांती
२४. वि.कृ.चिपळूणकर : काल आणि कर्तृत्व
२५. मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल
२६. संशोधनाची क्षितिजे
२७. ज्ञानेश्वरांचे श्रोतृसंवाद
२८. संशोधन शलाका
२९. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना
३०. मराठी लोकांची संस्कृती
३१. महाराष्ट्र संस्कृती
३२. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास
३३. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास अर्वाचीन कालखंड
३४. आधुनिक वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
३५. एकोणिसावे शतक : सुधारणावाद व मराठी साहित्य
३६. महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास

- दु. का. संत
गं. बा. सरदार
बा. र. सुंठणकर
श्री. व्यं. केतकर
रा. श्री. जोग
संपादक गं. बा. सरदार
भ. श्री. पंडित
सदा क-हाडे
श्रीधर शनवारे
संपादक मे.पु.रेगे,(भा.शं.भणगे गौरवग्रंथ)
म.सा.परिषद,पुणे प्रकाशन.
डॉ.गं.ना.जोगळेकर, प्रा.गो.म.कुलकर्णी
ल.रा.पांगारकर,
रा.शं. वाळिंबे
प्रा. गो.म.कुलकर्णी
श्री.म. पिंगे
अ.ना.देशपांडे
मु.ग.पानसे
वा.कृ.भावे
पु. ग. सहस्रबुद्धे
प्रा. शेणोलीकर
र.रा. गोसावी
कृ.भि.कुलकर्णी
ग.त्र्यं.माडखोलकर
शं.गो.तुळपुळे
संपा. भा.ल.भोळे
द.भि.कुलकर्णी
सुरेश म.डोळके
द.दि.पुंडे
इरावती कर्वे
पु.ग.सहस्रबुद्धे
प्र. न. जोशी
प्र. न. जोशी
गो. म. कुलकर्णी
सुधाकर शेलार
रमेश नारायण वरखेडे

विषयाचे नाव : तौलनिक साहित्याभ्यास भाग १ (CBOP 4)

पहिले सत्र

उद्दिष्टे:

१. तौलनिक साहित्याभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप समजून घेणे.
२. तौलनिक साहित्याभ्यासाची पार्श्वभूमी समजून घेणे.
३. तौलनिक साहित्याभ्यासाची व्याप्ती समजून घेणे.
४. तौलनिक साहित्याभ्यासाची भारतीय पार्श्वभूमी आणि विकासक्रम समजून घेणे.
५. विश्वसाहित्य, राष्ट्रीय साहित्य, भारतीय साहित्य व इतर संकल्पना समजून घेणे.
६. तौलनिक साहित्याभ्यासाचा इतर ज्ञानक्षेत्रांशी असणारा संबंध समजून घेणे.
७. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या व्यावसायिक संधींचा विचार करणे.

घटक १ तौलनिक साहित्याभ्यास : संकल्पना व स्वरूप

१. तौलनिक साहित्याभ्यास : व्याख्या आणि व्याप्ती
२. तौलनिक साहित्याभ्यासाची तत्त्वे, तुलना-संकल्पना
३. तौलनिक साहित्यमीमांसा

१५ तास १ श्रेयांक

घटक - २ तुलनापद्धतीचे स्वरूप व कार्य

- १) केंद्रवर्ती तुलनापद्धती
- २) केंद्रोत्सारी तुलनापद्धती
- ३) एकाकालिक तुलनापद्धती
- ४) भिन्नकालीन तुलनापद्धती (ऐतिहासिक)
- ५) दोन देशीभाषांतील साहित्यकृतींची तुलना
- ६) दोन परकीय भाषांतील साहित्यकृतींची तुलना

१५ तास १ श्रेयांक

घटक- ३. तौलनिक साहित्याभ्यासाची पार्श्वभूमी व विविध संप्रदाय

- १) फ्रेंच संप्रदाय, अमेरिकन संप्रदाय, जर्मन संप्रदाय, रशियन संप्रदाय
- २) भारतातील बहुभाषिकत्व आणि बहुसांस्कृतिकतेची पार्श्वभूमी
- ३) तौलनिक साहित्याभ्यास : भारतीय संप्रदाय
- ४) तौलनिक साहित्याभ्यास : मराठीतील अभ्यासक व अभ्यासाच्या दिशा

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि साहित्यमीमांसा

- १) द्वैभाषिक साहित्यकृतीचा अभ्यास
- २) वाङ्मयीन प्रवाह व चळवळींचा अभ्यास
- ३) तौलनिक साहित्य व सामाजिक चळवळी
- ४) वाङ्मयीन कालखंडांचा अभ्यास
- ५) वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास

१५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : तौलनिक साहित्याभ्यास भाग २ (CBOP 8)

घटक १ प्रभव आणि प्रभाव

- १.१ प्रभव संकल्पना
- १.२ प्रभाव संकल्पना
- १.३ आदानप्रदान
- १.४ वाङ्मयचौर्य

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २. तौलनिक साहित्याभ्यास - प्रमुख संकल्पना

- २.१ विश्वसाहित्य
- २.२ राष्ट्रीय साहित्य
- २.३ भारतीय साहित्य
- २.४ आंतरभारती संकल्पना (सानेगुरुजी)

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ तौलनिक साहित्याभ्यास आणि इतर ज्ञानशाखा परस्परसंबंध –

- ३.१ तौलनिक साहित्य आणि संस्कृती अभ्यास
- ३.२ तौलनिक साहित्य आणि तत्त्वज्ञान
- ३.३ तौलनिक साहित्य आणि मानववंशशास्त्र
- ३.४ तौलनिक साहित्य आणि भाषांतरविद्या
- ३.५ तौलनिक साहित्याभ्यास आणि जागतिकीकरण

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ तुलनात्मक अभ्यासासाठी नेमलेल्या साहित्यकृती

४.१ 'कोसला' लेखक भालचंद्र नेमाडे, पॉप्युलर प्रकाशन व 'द कॅचर इन द राय' (The Catcher in the Rai) लेखक जे. डी. सालींजर, अनुवादक संजय भास्कर जोशी, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

किंवा

‘जिणं आमूचं’, लेखिका बेबी कांबळे, सुगावा प्रकाशन, पुणे व ‘जूठन’ खंड १ लेखक ओमप्रकाश वाल्मीक, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली.

संदर्भ ग्रंथ

१. तौलनिक साहित्याभ्यास : तत्त्वे आणि दिशा	संपा. चंद्रशेखर जहागिरदार
२. तौलनिक साहित्याभ्यास	वसंत बापट, मौज प्रकाशन मुंबई,
३. तुलनात्मक साहित्याभ्यास	डॉ आनंद पाटील, मेहता प्रकाशन
४. भाषांतर मीमांसा	डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण
५. तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय	डॉ. र. बा. मंचरकर
६. तौलनिक साहित्य	डॉ. निशिकांत मिरजकर

विषयाचे नाव : वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या भाग १ (CBOP 4)

पहिले सत्र

उद्दिष्टे:

१. विद्यार्थ्यांमध्ये वाङ्मयाचा इतिहाससापेक्ष अभ्यास करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
२. विद्यार्थ्यांमध्ये वाङ्मयाच्या इतिहासाविषयी जिज्ञासा निर्माण करणे
३. विद्यार्थ्यांना वाङ्मयाच्या इतिहासाचे पुनरावलोकन करण्यास प्रवृत्त करणे
४. विद्यार्थ्यांना वाङ्मयाच्या इतिहासाचे लेखन करण्यास प्रवृत्त करणे
५. वाङ्मयीन प्रेरणा आणि वाङ्मयाचा प्रवाह यांचे स्वरूप स्पष्ट करणे .
- ६ . वाङ्मयातील परंपरा आणि नवता यांची तत्त्वे आणि सूत्रे निश्चित करण्यास शिकविणे आणि त्यानुसार वाङ्मयकृतीचा, लेखकाचा, वाङ्मयप्रकाराचा विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याच्या रिती विद्यार्थ्यांना शिकवणे .
७. वाङ्मयेतिहासविद्या (Literary Historiography) या नव्यानेच उदयास आलेल्या ज्ञानशाखेचा परिचय करून देणे.

घटक १

इतिहास व वाङ्मयेतिहास : परस्परसंबंध

- १.१ इतिहासाचे तत्त्वज्ञान: स्थूल ओळख, संकल्पना.
- १.२ वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना : वाङ्मयेतिहासाच्या व्याख्या, स्वरूप, वाङ्मयेतिहास लेखनासंबंधीच्या उत्पत्ती.
- १.३ इतिहास व वाङ्मयेतिहासातील अनुबंध.
- १.४ वाङ्मयेतिहास व अन्य प्रकारचे इतिहास यातील भेदरेषा.

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २

वाङ्मयेतिहासाच्या संकल्पनेचा उदय

- २.१ पाश्चात्य संकल्पनाविचार- थॉमस वार्टन, एच. ए. तेन, कसमिया, आर. एस. क्रेन, हॅन्स रॉबर्ट, जॉस इआ.

- २.२ भारतीय संकल्पनाविचार - वि. का. राजवाडे, श्री. व्यं. केतकर, दि. के. बेडेकर, डॉ. गो. म. कुलकर्णी, द. दि. पुंडे, डॉ. म. रा. जोशी, सुजित मुखर्जी, श्रीनिवास प्रधान, गणेश देवी, सिसिरकुमार दास इ.

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ .

वाङ्मयेतिहासलेखनाचे प्रकार

३.१ स्वरूपावरून पडणारे प्रकार

- ३.१.१ कालक्रमवाचक वाङ्मयेतिहास
३.१.२ अनुबंधवाचक वाङ्मयेतिहास
३.१.३ रूपलक्ष्यी किंवा सौंदर्यलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास
३.१.४ समग्रलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

३.२ लेखनरितीवरून पडणारे प्रकार

- ३.२.१ लेखकानुसारी वाङ्मयेतिहास
३.२.२ वाङ्मयाप्रकारानुसारी वाङ्मयेतिहास
३.२.३ वृत्तिप्रवृत्तिनुसारी वाङ्मयेतिहास

३.३ वाङ्मयेतिहासकारासमोरील उद्दिष्टानुसार पडणारे प्रकार

- ३.३.१ बृहद वाङ्मयेतिहास
३.३.२ संहिता वाङ्मयेतिहास
३.३.३ वाङ्मयप्रकारलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास
३.३.४ प्रदेशनिष्ठ किंवा भूगोलनिष्ठ वाङ्मयेतिहास
३.३.५ दृष्टिकोणनिष्ठ वाङ्मयेतिहास

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४

वाङ्मयेतिहास विचारातील काही नवसंकल्पना :

- ४.१ वाङ्मयेतिहासाची सामग्री
४.२ वाङ्मयाचा भूगोल
४.३ वाङ्मयीन घटना
४.४ वाङ्मयेतिहास लेखनाची ध्येये व उद्दिष्टे
४.५ वाङ्मयेतिहास लेखन-स्वभाषकांसाठी व परभाषकांसाठी,
४.६ वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, कालपट
४.७ वाङ्मयेतिहासाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

१५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या भाग २ (CBOP 8)

घटक १

बहुभाषिक राष्ट्रातील वाङ्मयेतिहासाचे स्वरूप

- १.१ भारतीय वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, मराठी वाङ्मयाचा भारतक्षेत्रीय अभ्यास व इतिहास

- १.२ वाङ्मयेतिहास लेखनातील तात्त्विक व तांत्रिक समस्या व अडचणी,
 १.३ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्या व अडचणी
 १.४ आधुनिक मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्या व अडचणी

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २

मध्ययुगीन व अर्वाचीन मराठी वाङ्मय आणि इतिहासलेखन

- २.१ मराठी वाङ्मयेतिहास लेखन : प्रारंभ
 २.२ वि.ल.भावे ते म.सा.परिषद प्रकल्प : समालोचनात्मक आढावा
 २.३ अ.ना.देशपांडे यांच्या वाङ्मयेतिहास लेखनाची मीमांसा
 २.४ मराठी वाङ्मयाचे इंग्लिश, हिंदी व अन्य भाषांमधील वाङ्मयेतिहास लेखन : स्थूलमीमांसा

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३

वाङ्मयेतिहासकारांचे कार्य : स्थूल मूल्यमापन

वि. ल. भावे, म. गो. रानडे, वि. का. राजवाडे, वि. सी. सरवटे, ल. रा. पांगारकर, बाळकृष्ण अनंत भिडे, ह. श्री. शेणोलीकर, ल. रा. नसिराबादकर, श्री. म. पिंगे, वि. पां. दांडेकर, अ. ना. देशपांडे, रा. श्री. जोग, प्र. न. जोशी, कुसुमावती देशपांडे, शं. गो. तुळपुळे, गो. म. कुलकर्णी, व. दि. कुलकर्णी, म. ना. अदवंत, गो. चिं. भाटे, श्री. ना. बनहट्टी, प्र. वा. बापट, ना. वा. गोडबोले, गं. ना. जोगळेकर, स. गं. मालशे, दत्तात्रय पुंडे.

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४

मराठीतील वाङ्मयेतिहास विचारांची वाटचाल

- ४.१ १९७४ पर्यंतचा मराठी वाङ्मयेतिहासविचार
 ४.२ माटे-बेडेकर वाद -१९४७ ते १९५४
 ४.३ महाराष्ट्र साहित्य परिषदेची वाङ्मयेतिहासलेखनामागील भूमिका
 ४.४ वाङ्मयेतिहासलेखनाची भाषा

१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भ ग्रंथ

अ) मराठी संदर्भ ग्रंथ

१. इतिहासाचे तत्त्वज्ञान	सदाशिव आठवले, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई,
२. वाङ्मयेतिहास: सद्यस्थिती आणि अपेक्षा	गो.म.कुलकर्णी व दत्तात्रय पुंडे
३. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना	संपा.दत्तात्रय पुंडे
४. साहित्यचिंतन	संपा.व.दि.कुलकर्णी, मुंबई विद्यापीठ प्रका.
५. मराठी वाङ्मयेतिहासाची प्रस्तावना	डॉ.रा.शं.वाळिंबे
६. इतिहास म्हणजे काय?	इ.एच.कार, अनुवाद वि. गो. लेले
७. वाङ्मयेतिहास लेखन (स्वरूप व समस्या)	डॉ. विद्यागौरी टिळक,
८. मराठी वाङ्मयेतिहासाची सद्यस्थिती	डॉ. दत्तात्रय पुंडे, डॉ. विद्यागौरी टिळक

आ) इंग्लिश संदर्भ ग्रंथ

1. Butterfield Herbert, Man of His Past, Caambridge University Press 1969.
2. Carr E.H., What is History? Penguin Books.
3. Cohen Ralph (Ed.), New Directories in Literary History, Routledge and KaganPual, London, 1974.
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press.
5. Eiton G.R. The Practice of History, Fountana Press, London 1987.
6. Tosh John, The Pursuit of History, Longman, London, New York 1984.
7. Walsh W.H., An Introduction to Philosophy of History, Hutchinson & Comm London, 1977.
8. R.S. Crane, Critical & Historical Principles in Literary History, University of Chicago Press, Chicago 1960.
9. Devy G.H. Many Heros, Orient Longman, Hyderabad 1997.
10. Mukhargee Sujit, Some Positions on a Literary History of India, Cenbtral Institute of Indian Languages, Mysore 1981.
11. Mukhargee Sujit, Towards a Literary History of India, Indian Institute of Advanced Study, Simla 1975
12. Therotical Issues in Literary History, Parkins David (Ed) Harwar University Press, Cambridge 1991.
13. Parkins David Is Literary History Possible: The Johns Hapkins University Press, Baltimore in London 1993.

विषयाचे नाव : मराठीचे व्याकरण भाग १ (CBOP 4)

पहिले सत्र

उद्दिष्टे –

१. भाषा आणि लिपी यांच्यातील संबंधांचा अभ्यास करणे.
२. व्याकरणाचे समग्र स्वरूप समजून घेणे.
३. व्याकरणाचे भाषेच्या जडणघडणीतील महत्त्व समजून घेणे.
४. व्याकरणाचे भाषाभ्यासातील महत्त्व स्पष्ट करणे .
५. व्याकरणिक नियमातील बांधणी समजून घेणे.

घटक १ मराठी भाषेचे व्याकरण : स्वरूप आणि संकल्पना

१.१ भाषा आणि लिपी : सहसंबंध
 १.२ देवनागरी लिपी आणि मराठी भाषा
 १.३ मराठी भाषेच्या व्याकरणाचे स्वरूप, संकल्पना आणि वाटचाल
 १.४ मराठी व्याकरणावरील इतर भाषांच्या व्याकरणाचा प्रभाव
१५ तास १ श्रेयांक

घटक २ मराठीचा वर्णविचार

२.१ वर्णमाला : वर्णांचे प्रकार
 २.२ स्वर आणि व्यंजने

- २.३ जोडाक्षरांचे लेखन
२.४ काही विशेष लेखनपद्धती

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ शब्दविचार आणि शब्दसिद्धी

- ३.१ शब्दांची घडण व संधी
३.२ संधीचे प्रकार (व्यंजनसंधी, विसर्गसंधी, विशेषसंधी)
३.३ शब्दसिद्धी : सिद्ध, साधित, उपसर्ग आणि प्रत्यय
३.४ शब्दसाधिते

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ शब्दांच्या जाती व त्यांची कार्ये

- ४.१ शब्दांच्या जाती
४.२ शब्दविकार
४.३ विभक्तीविचार
४.४ विभक्तीचे अर्थ

१५ तास १ श्रेयांक

दुसरे सत्र

विषयाचे नाव : मराठीचे व्याकरण भाग २ (CBOP 8)

घटक १ प्रयोगविचार व समासविचार

- १.१ प्रयोग : संकल्पनाविचार
१.२ प्रयोगाचे प्रकार
१.३ समास : संकल्पनाविचार
१.४ समासाचे प्रकार

१५ तास १ श्रेयांक

घटक २ वाक्यपृथक्करण व संश्लेषण

- २.१ वाक्यपृथक्करण : संकल्पनाविचार
२.२ वाक्यांचे प्रकार व पृथक्करणविचार
२.३ वाक्यसंश्लेषण : संकल्पनाविचार
२.४ वाक्यरूपांतर : केवल वाक्य, संयुक्त वाक्य, मिश्रवाक्य तयार करणे

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ३ मराठीतील वृत्तविचार व छंदविचार

- ३.१ गद्य व पद्य लेखन आणि वृत्त संकल्पना
३.२ वृत्तांचे प्रकार
३.३ छंद संकल्पना
३.४ छंदांचे प्रकार

१५ तास १ श्रेयांक

घटक ४ अलंकार आणि शब्दशक्ती

- ४.१ अलंकार : संकल्पना व आवश्यकता
- ४.२ अलंकारांचे प्रकार
- ४.३ शब्दशक्ती : अभिधा, लक्षणा आणि व्यंजना
- ४.४ वाक्प्रचार व म्हणी, समानार्थी, विरुद्धार्थी शब्द

१५ तास १ श्रेयांक

संदर्भ ग्रंथ

१. शास्त्रीय मराठी व्याकरण	मो. के. दामले
२. मराठी व्याकरणातील निबंध	कृष्णशास्त्री चिपळूणकर
३. मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे	ग. ह. केळकर
४. मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार	अरविंद मंगरूळकर
५. मराठीचे व्याकरण	डॉ.लीला गोविलकर
६. मराठीचे व्याकरण: वाद आणि प्रवाद	कृ.श्री.अर्जुनवाडकर
७. मराठी व्याकरणाची कुळकथा	अ.का.प्रियोळकर
८. मराठी भाषेची घटना	रा.भि.जोशी
९. मराठी प्रमाणभाषेचे स्वरूप	सुहासिनी लददू
१०. मराठी व्याकरण विवेक	मा.ना.आचार्य
११. अभिनव मराठी व्याकरण	डॉ. प्र.न जोशी
१२. अर्वाचीन मराठी	रमेश वा. धोंगडे
१३. देवनागरी लिपी : उद्गम, विकास व संभावना	ल. श्री. वाकणकर
१४. मराठी व्याकरण स्वरूप व चिकित्सा	खंडेराव कुलकर्णी